

5) Vsi gojzdni kraji, kjer se je les posekal, se imajo nar menj v petih létih od časa posekvanja z drevesnim semenam spet obsejati ali z mladimi drevesci obsaditi; če ne, naj zadene posestnika kazin (štrafinga). Po starih fratah in pustôtah mora ravno tako vsako léto primerni oddelk obdelan biti.

6) Brez dovoljenja kantonskih, kresijskih in pa deželnih sosesk ali srenj se ne sme noben gojzd v polje ali v travnike predelati. Če kdo k temu privoljenja išče, se mora vselej narpoprej soseska tistiga kraja, v katerim je gojzd, in katero ta reč nar bolj zadene, in pa kantonska soseska zaslišati. Kdor se zoper to pregreši, naj bo kaznovan, in pa čez to še prisiljen, enak prostor, kolikoršniga je posekal, v gojzd predelati. —

7) K varstvu oséb, ali lastnine, ali pa če to ohranjenje celotine gojzda terja, de se z gojzdi na posebno vižo ravná, ima vsak posestnik gojzda zavezan biti, to posebno ravnanje z gojzdam pripustiti.

Taki gojzdi morajo v prepoved (Forstbann) djani biti. Stroški, kateri so z oskerbovanjem v prepoved djanih gojzdov sklenjeni, naj vzamejo tisti na-se, katerim v prid je gojzdna prepoved dana bila; tudi naj ima lastnik takih gojzdov pravico tirjati, de se mu v prepoved djani gojzdi odkupiti morejo.

8) Razdeljenje soseskinih gojzdov se ne sme brez dovoljenja dopustiti; ako se kak gojzd razdeli, naj se vselej dovoljenje politiške (cesarske) gospóske dobí. Zlo je želéti, de bi se vladarstvo pri zaréji novih gojzdov posredno ali tudi ne posredno vdeležilo, ali z drugimi besedami, de bi vladarstvo za zarejo novih gojzdov skerbelo. —

9) De bi se gojzdi neštevilniga poškodovanja, pokončanja in tatvine, ki se v njih godí, obvarovali, mora gojzdna kaznovavna postava dana biti, kér k temu splošne kaznovavne postave niso zadosti. Taka postava mora posebno prepovedane djanja in poškodovanja gojzdov, naj pridejo od gojzdnih lastnikov ali drugih ljudi, posamesno razložiti, in kazni, ki za tem pridejo, oznaniti. —

(Konec sledí.)

Gospodu * in njegovim pomaga- gavcam. *)

Kér jih je več, kateri mojiga poslednjiga odgovora ne morejo razumeti in ne drugod poprašati, per čim de so poglavitne in normalne šole v ozir keršanskiga nauka, tako moram še enkrat sam odgovoriti.

Od kar bi govorjenje biti moglo, je: de gosp. * v 15. listu „Novíc“ katehetam poglavitnih in posebno normalnih šol (posebno od ljubljanskih šolarjev govore) očita: de slovensko mladost v nemškem, nji nerazumljivim jeziku (tudi od nemškiga jezika le je v 15. listu govorjenje) s. keršansko véro učé.

Po tem očitani sledeče dogodjaje (Thatsachen) primerite:

V naših normalnih šolah 1. in 2. klasa nekteri znajo samo krajnski, nekteri samo nemški jezik.

V začetku zdanjiga šolskiga léta je bilo mladenčem perviga in družiga klasa ne enkrat, ampak večkrat rečeno, de naj se kristijanskiga nauka v tistim jeziku učé, kteriga bolj razumejo, de se v teh urah ne jezika, ampak s. vére učé. Poprašanih, v katerim jeziku se bo kdo učil, se jih je v teh dveh klasih 206 fantov za nemški jezik oglasilo, in tako si tudi prizadevamo, Kranjcam Kranjci, Nemcam Nemci biti, vse pa s. keršanske katoljške vére, ktera nobeniga razložka po narodih ne dela, učiti. Vsak pa lahko vidi, de se tako veliko časa zgubi, kér je v dveh jezikih ene in ravno

*) Ta sestavek je sklep téh pomenkov, kateri se ne smejo prazni prepíri imenovati, ampak résní pogovori med rodoljubnimi možmi v važni reči. Vredništvo.

tiste resnice razlagati potreba, in to je bila in je moja misel — ne pa kakor mi jo gosp. * v 18. listu „Novíc“ perlastí, de bi se mladost veliko več in hitreje naučila, ko bi bilo mogoče — kar pa ni — le v enim jeziku učiti; naj že bo materni, ali ne, de ga le dobro razume.

De se pa v 3. in 4. klasu toliko časa ne zgubi, bo v nemškem, vsim mladenčem dobro razumljivim jeziku učeno; če pa kateri še nemšine dosti ne zna, se mu pa tudi nobena sila ne dela.

Tako — mislim — spolnujemo dolžnosti in postave s. cerkve in zdanjiga ministerstva; pa tudi po zapovedih poprejšnjiga ravnamo, katero je z ukazam od 2. sept. p. l. št. 5692 zapovedalo — in kér „Slovenija“ v 36. listu meni, de nemško bolj dopade — naj bo po nemško; „In den Volksschulen, zu denen hier die untersten Schulen, mit Einschluss der drei Klassen der Hauptschulen gerechnet sind, soll künftighin der Unterricht den Schülern in ihrer Muttersprache ertheilt werden.“

Ukaz visokiga ministerstva pa še več pové, kar bi „Slovenii“ tudi dopasti utegnulo, rekoč: „Diess hat, wo kein Hinderniss in der Beschaffenheit der Lehrer oder der Schüler entgegensteht, sogleich zu beginnen, im entgegengesetzten Falle sind die nöthigen Einleitungen zur Durchführung dieser Massregel unverweilt und so zu treffen, dass dieselbe mit dem Beginne des nächsten Schuljahres 1849, wo nicht unübersteigliche Hindernisse sind, wenigstens ausser den Trivialschulen noch in der ersten Classe der Hauptschulen in Ausführung kommen.“

Od normalnih šol pa visoko ministerstvo tukaj nič ne govori. *)

Gospod * pripovedujejo — in to se jim tako čudno zdi — kakó se naši mladenči učé. Častiti gospod! kako se hoče pa otrok, posebno kmetiških starišev, kterimu še dostikrat nar navadnih besedí mánjka, kateri je v dopovedanji sebi popolnoma znanih reči večidel tako nevkreten, kaj naučiti in si v spomin dobro vtisniti? — Sicer pa Vam vém tudi nekiga možá, ne ravno terde glave, povedati, kateri je v četerti latinski šoli pol drugo uro besede: „Die Hauptstadt des Landes ist Madrid am Manzanares Flusse“ gonil. Ali je bil mar vzrok taciga učenja nerazumljivost jezika?

*) Očitno jo moramo reči, de téh gosp. Reševih besed ne razumemo. »Od normalnih šol pa vis. ministerstvo tukaj ne govori«. Kako je to, de ne? Kaj pa so normalne šole? Ali ne reče ministerski ukaz od 2. sept. l. l. razložno: »In den Volksschulen, zu denen hier die untersten Schulen mit Einschluss der drei Klassen der Hauptschulen gerechnet sind«. . . . In v osnovi avstrijskih šol pod napisam: »Entwurf der Grundzüge des öffentlichen Unterrichtswesens in Oesterreich«, ki ga je vis. ministerstvo lani na znanje dalo in ki je postavna podlaga zgorej imenovaniga ukaza od 2. sept., je poterjeno, de doslej takó imenovane normalne šole niso clo nič družiga, kakor spodnje ali ljudske šole, zakaj vse šole so po novi osnovi v 3 verste takole razdeljene: I. Abtheilung: Die niedern oder die Volksschulen. II. Abtheilung: Die mittlern Schulen: a) Die Gymnasien. b) Die Bürger und Realschulen (die Bürgerschulen bestehen aus 3 Jahrgängen. Sie haben sich aus den bisherigen 2 Jahrgängen der 4. Klasse der Volksschule zu entwickeln i. t. d. §. 53. c) Andere mittlere Schulen (Gewerb-, Zeichen-, Spinn-, Fabrik-, Sonntags-, Abend-schulen u. s. w). III. Abtheilung. Die hohen Schulen: a) Die Universitäten. b) Die technischen Institute. — Iz tega je očitno, de poprej takó imenovane normalne šole sploh so ljudske šole, de tistih »Trivial-, Haupt-, Normal-, Musterhauptschulen« zdej več ne bo, de tedaj vis. ministerski ukaz od 2. sept. očitno ne le 1. in 2. ampak pa tudi 3. klas zadene, ki pravi: »In den Volksschulen, zu denen hier die untersten Schulen mit Einschluss der drei Klassen der Hauptschulen gerechnet sind, soll künftighin der Unterricht in ihrer Muttersprache ertheilt werden. — Drugac se ne da ukaz vis. ministerstva razumeti, ki razložno zapové, kakó se ima ravnati. Vredništvo.

Zadnjič se je nekdo tudi iz Notrajnskiga v „Slovenii“ oglasil, kateri žaluje čez to, de mladost resnice s. vére, ktere se je v naših šolah po nemško učila, tako hitro pozabi. Jez ne vém ali se po slovensko, ali po nemško naučene resnice pred pozabijo; menim pa, de šole niso krive, če kdo pozneje pozabi, česar se je v šoli naučil. Naša dolžnost je, s. véro v serca mladosti, de s sv. Pavlam rečem — saditi; pozneje je drugih dolžnost perlivati, skerbeti de sadež v mladih sercih ne vsahne: de bo pa raslo, mora pa neki drugi pomagati, namreč Bog, za kar ga je pa treba prositi; in prosimo ga, de bi nam On pomagal, in nam in našim mladenčem ne slovenskiga, tudi ne nemškiga, ampak svojiga svetiga Duha milostljivo dati blagovolil.

A. Reš.

Novičar iz Ljubljane.

Komaj so iz Ljubljanskiga grada jetnike odpravili, so že spet drugi gori. V pondeljik opoldne so jih 62, z vojaki močno obdanih, iz Ogerskiga pripeljali, ki so bili dozdej v Budi zaperti, in kér bi bilo mogoče, de bi Maržarska armada čez Budo planila, so jih pa raji preč spravili. Na prvih vozéh so sedeli samo kmetje, med kterimi — kakor se je govorilo — je tudi tistih 21 bilo, ki so pri Günsu v spodnjim Ogerskim bolne Horvate napadli in jih strašno pomorili, in med kterimi jih je bojè že več k smerti obsojenih. Ti hudodelci so bili vklenjeni. — Vsi drugi pa, ki so le zavoljo puntarskiga obnašanja vjeti in ki še niso obsojeni, so prosti sedeli in nekteri so se še clo v svojih kočijah peljali, med kterimi so nek tudi bili 4 grôfje in drugi plemenitaži, pa tudi nekteri duhovniki. Gledavcov je bilo vse polno, ko so jih pripeljali, in vsih oči so bile posebno na zadnjo kočijo obrnjene, v kteri je sedel nekdanji prvi ogerski minister grof Batyani. — Pisma, ki smo jih od vojakov našiga bataljoni iz Ogerskiga brali, popisujejo veliko počastenje, ktero je viši vojskovodja Welden pričo več družih kompanij tistim junakam našiga bataljona skazal, ki so se v nesrečnim bôji pri Komorani, kteriga smo v poslednjih Novicah opomnili, kakor oroslani (levi) bojevali. Trem nar pogumnišim je pripel sam Welden zlate in sreberne svetinje. — „Naravoslovje“ ali fizika, ki jo je dobro znani slovenski pisatelj in profesor gosp. Robida spisal, je že v natisu pri gosp. Blazniku. Práv „po domače“ je razložena in s podobami razjasnjena. Takó je práv! Le na dan s potrebnimi bukvami! — Gosp. Malavašičeva slovenska slovnica v slovenskim jezika pisana je dokončana, in se zamore priporočiti posebno mladim in starim Slovincam, ki nemškiga jezika ne uméjo in se v svojim jeziku čiste slovenšine naučiti želijo. Pridajk, ki učí mnogoverstne pisma, konte, pobotne liste i. t. d. pisati, priporočí to slovnico še posebno. — Ministerstvo šolstva je v veselje vsih rodoljubov poterdilo Dr. Lehmana za učenika kaznovavnih postav v slovenskim jeziku v Ljubljani. — Jutro bo prva tiskarna pravda v redu v Ljubljani.

Novičar iz mnogih krajev.

Kmalo bo léto, kar Dunaj ni več svojiga Cesarja vidil — kar pridejo, brez de bi bil kdo poprej kaj vedil, pretečeno saboto 5. dan tega mesca zjutrej zgodej, mladi Cesar iz Olomuca v Šönbrun, ki je cesarski grad blizo Dunaja. To slišati, je berž neštevilna množica Duuajčanov dèrla v Šönbrun, veliko veselje nad prihodom svojiga Cesarja na znanje dati. Mesto in predmestja so bile zvečer razsvitljene. — Cesar so prevzeli nar višji vodstvo čez celo avstrijsko armado, in se bojo, kakor se sliši, berž ko bo tudi Rusovski Cesar v Šönbrun prišel, z njim k velki armadi na

Ogersko podali. Tam bojo še enkrat in zadnjič opomnili puntarsko armado, de naj se podverže; — če ne bo hotla, se bo berž velika vojska začela. 10. dan tega mesca je — kokor se sliši — odločeni dan za začetek vélike vojske, pri kteri bojo naši armadi tudi Rusi pomagali. Rusovski Cesar je ponudil na svoje stroške celo svojo armado našimu Cesarju v pomoč, zató ker punt na Ogerskim ni samo Madžarski ampak tudi Poljski, in kér se Rusovski Cesar bojí, de bi se prekucije ne razširile čez njegovo Poljsko deželo. Pravijo, de bo prišlo 140,000 Rusov na pomoč: 40,000 se jih bo pridružilo Weldenovi armadi, 60,000 jih bo šlo na Erdeljsko, 40,000 jih bo pa na mejah pripravljenih stalo, če bo treba, de bojo berž na pomoč šli. Z Rusi bo prišlo mende veliko zlata in srebra v deželo. — Ban Jelačić, ki je zdej v Oségu, je dobil samolastno vodstvo čez armado na spodnjim Ogerskim in je višji zapovednik Horvaške in Serbske armade. — Veliki narodni Madžarski zbor je pod predsednikam Košutam 14. dan pretečeniga mesca sklenil, de Ogersko kraljestvo ne spozná več avstrijskiga cesarja za svojiga kralja, de hoče biti popolnoma samostojna dežela, od ktere se ne sme ločiti Horvaško in Erdeljsko i. t. d. S tem sklepam — če bi obveljal — bi bilo raztergano avstrijsko cesarstvo, kakor je sto in sto lét obstalo, in Serbi, Horvatje, Vlahi in Nemci, ki so že toliko kervi prelili, de bi se rešili poprejšnje sužnosti iz Madžarske oblasti in de bi si pridobili enake pravice, kakor jih imajo drugi narodi, bi bili spet na ravno tistim mestu, kakor so poprej bili — pod sužnostjo Madžarov! Košut je spet v Peštu, ktero mesto je v oblasti Madžarov. — Ban Jelačić, nad kterim so clo nekteri Slovani zlo dvomiti začeli, je pisal Serbsko-Horvaški deputaciji iz Pešta 21. preteč. mesca med družimi rečmi tudi tóle: „Moje dozdanje dela naj vam bojo porok, de imate nad menoj rodoljuba, ki edino samo za prid domovine, za prid svojiga naroda skerbí. Zaupanje do mene je edina pogodba, de zamorem narod krepko nadomestovati. Prosim Vas tedaj lepo, de sedanjih zmešnjav, ki mene morebiti nar bolj težé, ne pomnožite še s prenapetimi tirjatvami“. — Iz Laškiga se ta tedèni nič gotoviga slišalo. Sardinci se nekaj obotavljajo, terdni mir skleniti. Njih terdnjavo, ki se Alesandrija imenuje in ki pot v Turin zaprè, je 3000 vojakov nase armade obsedlo. — Na Nemškim se silne reči plehtëjo. Prajzovski kralj kratko in malo noče nemški Cesar biti. To je razkačilo veliko Frankobrodskih poslancov takó, de se na vso moč prizadevajo, vse Nemske dežele na noge spraviti. Sliši se, de so nadvojvoda Janez za terdno sklenili, v 14 dneh Frankobrod za vselej zapustiti. — Minister Stadion se še ni tako ozdravil, de bi bil v stanu, svojo težavno službo zopet nastopiti. — Po novi vredbi latinskih šol se bo mogel vsak nčenec narmenj dvéh jezikov, ki se v deželi govore, naučiti. Četertek ne bo prihodnjič več šolski praznik (Ferialtag), kakor je doslej bil.

Pogovori vredništva.

Gosp. J. č. na Koroškim: Práv zlo smo se zavzéli, ko smo iz V. poslano pišmo prebrali. Pri nas na Krajskim, in kar smo slišali, tudi na Štajarskim in Koroškim gré regrutiranje v tako lepim redu, de nikakor ne razumimo zabavljiviga dopisa iz V—, tedej nam ne boste za zlo vzeli, če na stran položimo spisek, ki graja, namesto de bi hvalil. Ako je pa kje kakšin posamesin kraj, ki to grajo po pravici zasluži, oznaníte nam ga, in oznanile ga bojo tudi Novice. — Gosp. J. T—a: Pustite to reč: resnica bo sama po sebi prišla na dan. Enacih misel je tudi slavno vred. Slovenije.

Današnjimu listu je pridjan 18. dokladni list.